

Klimakutt er internasjonal solidaritet

Taler

Kristin Halvorsen

Dato

1 mai 2007

Sted

Torgalmenningen, Bergen

1 Kjære venner,

Gratulerer med dagen!

5 1. mai er en høytidsdag, en feiring og en kampdag samtidig. Det er dagen hvor vi minnes hva arbeiderbevegelsens kvinner og menn har ofret for å bygge rettferdighet og velferd for alle. Det er dagen vi feirer hva de - og vi - har oppnådd opp igjennom tiden. Men først og fremst er det en dag vi står sammen på for å kreve solidaritet og rettferdighet i vår egen tid.

10

Blant dem som sto opp mot urett og la grunnen for vår velferd var de kvinnelige fyrstikkarbeiderne på fabrikkene Bryn og Grønvold på Oslos østkant. Arbeidet deres var både hardt og helsefarlig. Høsten 1889 fikk de nok og la ned arbeidet sitt i protest. De hadde fått varsel om at deres beskjedne lønninger skulle kuttes med 20 %. De arbeidet 12-13 timers dager, de ble trukket i lønn hvis de kom for sent, ikke arbeidet fort nok eller som straff for såkalt "usømmelig atferd".

15

Ved hjelp av allierte utenfor fabrikkene holdt disse kvinnene ut i nesten 6 uker før de gikk tilbake til arbeidet sitt. Selv om de ikke fikk noen konkrete løfter fra arbeidsgiverne, gjorde streiken at de fikk på plass en fagforening og de fikk satt forholdene for kvinner i industrien på dagsorden.

20

Mye har skjedd siden den gang, da Norge var en fattig utkant av Europa. På 50-tallet lå vi på gjennomsnittet i Vest Europa. Og i dag er vi blant de aller rikeste i verden. Hvis noen tror at dette bare skyldes olje og gass, tar de skammelig feil.

25

Sannheten er at måten vi fordeler vår velstand og organiserer vår velferd på, er minst like viktig. Det er det venstresida som har kjempa fram, til aktiv motstand fra høyrekreftene. Velferdsstaten, en sterk offentlig sektor og fagbevegelsens

rolle er en forutsetning for at Norge er et godt land å bo i for de aller fleste av oss.

35 Selv om flertallet av oss lever i velferd og velstand, er kravet om rettferdig fordeling, likeverd og solidaritet like gyldig som før. Urettferdigheten finnes, men har tatt nye former. Undertrykkelsen er ikke like synlig for oss som bor i Norge. Solidariteten blir satt på nye prøver.

40 Vi som bekjenner oss til arbeiderbevegelsens idealer om frihet og rettferdighet må gjenkjenne og bekjempe urett. Fellesskap trenger det! Hvis vi skal mobilisere folket, må vi invitere til å bli med på noe som er større enn oss selv. Der hver av oss kan spille en rolle og der vår felles innsats gjør en forskjell.

45 Det er særlig to spørsmål som tvinger seg fram som viktige ideologiske valg i vår tid: Klimaendringene på den ene siden, fordi de truer livsgrunnlaget på kloden. Og økte sosiale forskjeller på den annen, fordi det truer livsgrunnlaget for velferdsstaten. Det er spørsmål venstresida må ta på det største alvor, og det gjør vi. Vi skal måles på hva vi gjør for miljø og solidaritet!

50 Klimaendringene er mer alvorlige og omfattende enn mange trodde for kun kort tid siden. Tida for å diskutere om det pågår klimaendringer og om vi har ansvaret for det er over. Nå er spørsmålet: Kan vi gjøre noe med det? Svaret er heldigvis ja! Vi både kan og må gjøre en innsats for å redusere CO2-utslipp!

55 For det er store utslipp av klimagasser som CO2 som forrykker balansen i atmosfæren og som gjør at det blir varmere og mer uforutsigbart vær på kloden. Klimaendringene er nådeløse og dypt urettferdige. Det er de fattigste rammes hardest. Det slippes minst klimagasser ut fra Afrika, men det er det afrikanske kontinentet som vil rammes hardest av global oppvarming.

60 Havstrømmer, vindretninger og nedbørsmengde påvirkes av temperaturen. Vi ser det allerede i form av mer ekstremvær kloden over, og vi kommer til å se mer til det framover. Klimaendringene er i gang, men vi kan ennå gjøre noe for å hindre de verste utslagene. Hvis temperaturen øker med 2 grader, er det virkelig 65 fare på ferde. Da snakker vi om oversvømmelser av store landområder, ørkenspredning, tørkekatastrofer og utryddelse av arter.

Klimakutt er internasjonal solidaritet. Men også egeninteresse. Det gjelder ikke

70 minst her på Vestlandet. Vi må forvente mer ras, flom og oversvømmelse. For ikke så lenge siden ble det kjent at Bryggen i Bergen om 30 år vil oversvømmes to ganger daglig fordi klimaendringene fører til at havet stiger.

Vi har sagt at Norge innen 2020 skal kutte i utslipp av klimagasser tilsvarende 30
75 prosent av Norges utslipp. Det skal vi gjøre både ved å finansiere utslippsreduksjoner i utlandet og ved å redusere egne utslipp.

Vi som bor i den rike delen av verden har bygget opp vår velstand ved hjelp av olje og gass. Hvis de fattige landene skal oppnå utvikling og velstandsøkning, må
80 vi innrømme dem bruk av mer energi. Vi må samtidig kutte i eget bruk, hvis vi ikke skal overbelaste jordas bæreevne.

Norge er et lite land. Noen bruker det som argument for at vi ikke skal eller kan gjøre noen forskjell. Men verden består av land, de fleste av dem er små. Derfor
85 spiller det en rolle hva vi gjør - eller ikke gjør.

Regjeringen har lagt til rette for at folk kan gjøre gode miljøvalg i hverdagen: Det er billigere å kjøpe en bil med lave CO2-utslipp enn en bensinsluker. Nå skal det bli lettere å velge biodrivstoff. Vi investerer tungt i jernbanen, for å sikre
90 at folk kan reise kollektivt. Vi har satt av 10 mrd. kroner til et grunnfond for fornybar energi og energieffektivitet, et beløp som skal fordobles framover.

I Norge skal vi også gå foran for å utvikle teknologi. Ta Mongstad: Det er bra at vi utvikler teknologi for å fange CO2 for å bremse de norske utslippene. Men
95 klarer vi samtidig å gjøre denne så billig og effektiv at land som for eksempel Kina og India kan anvende denne i sin energiproduksjon, har vi bidratt også globalt. Vi har pengene og mulighetene til å være i front. Det skal vi utnytte.

Omstillingen til et klimavennlig samfunn må begynne nå. Venter vi for lenge
100 med de store grepene må omstillingen skje så raskt at det vil koste oss dyrt økonomisk og sosialt. Å investere i klimakutt nå er både lønnsomt og solidarisk. Men skal vi få til reelle kutt i Norge, må vi ha en nasjonal dugnad: Stat, næringsliv, kommuner og enkeltpersoner - alle må bidra. Da trenger vi aksept for at det skal være dyrere å forurense enn ikke å gjøre det. Eller sagt på en annen
105 måte: Det skal lønne seg å være klimavennlig.

Jeg har en utfordring til Bergen kommune om å bidra der dere kan:

- 110 Innen transport for å redusere privatbilisme og få mer kollektivtrafikk. I oppvarming av offentlige bygg må man bort fra fyringsolje og inn med energieffektivisering og biovarme. Og ved å tenke klimavennlig i byplanleggingen - enten det er kommunalt eller næringsutvikling.
- 115 For vi kan ikke forvente at folk vil gjøre riktige miljøvalg, hvis det ikke vises politisk lederskap på området. Vi kan gjøre mye sammen, hvis vi vil. For det er bare hvis vi slår våre krefter sammen at vi kan bevege verden i riktig retning, slik som fyrstikkarbeiderne gjorde det i 1889.
- 120 Noen har problemer med å se sammenhengen mellom deres streik i 1889 og dagens Norge. Men vi vet bedre. Vi vet at det vi har av ordnede forhold på arbeidsplassene er kjempet fram av arbeidsbevegelsen. Vi vet og at dette ikke er vunnet en gang for alle.
- 125 Den forrige regjeringen gikk til frontalangrep på rettigheter som arbeiderbevegelsen har kjempet fram. Det har vi effektivt satt en stopper for. Nå er tida kommet for å styrke vernet om de ansatte ytterligere. Vi foreslår å gi arbeidstakere over 62 år rett til kortere arbeidstid. Og vi foreslår nye tiltak mot sosial dumping.
- 130 Som alle vet, mangler vi ikke penger i Norge, men vi begynner å mangle arbeidskraft. Derfor er polakker, svensker, tyskere og andre som er kommet til Norge i det siste for å jobbe, mer enn velkomne. Men vi skylder dem anstendige betingelser.
- 135 Regjeringen har styrket innsatsen mot sosial dumping, fordi utnyttelse av utenlandsk arbeidskraft er usolidarisk og fordi vi vet at det i neste omgang går utover oss sjøl. Vi har ikke råd til dårligere krav til helse og sikkerhet på arbeidsplassene. Derfor foreslår vi nå følgende:
- 140 Norske bedrifter må ta et større ansvar for lønn- og arbeidsvilkårene hos underleverandører. Tillitsvalgte skal få innsynsrett i disse vilkårene. Vi vil også innføre en godkjenningsordning for vikarbyråer. Seriøse aktører har ingenting å frykte, men de som har spekulert i lønn til utenlandsk arbeidskraft kan få seg en
- 145 overraskelse framover.

Det er gode tider i norsk økonomi. Det går så det griner i næringlivet. I en høykonjunktur som vi er inne i nå, øker forskjellene fordi de rikeste rykker i fra. Vi skal ikke nekte noen å tjene penger her i landet, men vi kan kreve at de mest velstående blant oss bidrar etter evne til fellesskapet. Det er ikke lønnsinntekter som gjør disse menneskene rike, det er formue i form av eiendom og aksjer. Derfor er det så utrolig viktig at vi har formuesskatt i Norge. Den vil Høyre fjerne!

Vi får inn 10 mrd kroner til felleskassa gjennom formueskatten. Det gjør at vi bl.a. kan satse på kommunene. Bergen har fått 265 millioner kroner i økte frie inntekter etter regjeringsskiftet. Barnehagesatsingen kommer i tillegg.

Mange lar seg irritere over å måtte betale en tusenlapp eller to i året i formuesskatt. Men det er det verdt, for det er gjennom formueskatten at de på toppen også må bidra til fellesskapet. Om lag en tredel av formuesskatten betales av de som har bruttoinntekt over 1 mill. kroner. De 100 rikeste i Norge betaler i gjennomsnitt 7 millioner kroner i formueskatt hver! I en situasjon der de rike stadig blir rikere, vil Høyre dele ut millioner i skattelette til dem som bidrar for lite som det er!

Vi vil kreve mer av dem som har mest - og gjøre mer for dem som er fattige. Fyrstikkarbeiderne levde i en tid der flertallet var fattige. I dag er det få som lever i fattigdom. Slik arbeiderbevegelsen løftet det store flertallet av fattige i Norge i det forrige århundret, er det vår jobb å løfte det lille mindretallet fattige i dag. Noen tenker at det ikke er så farlig, fordi de fattige er så få. Men det er enda verre å være en av få og ofte usynlige fattige i et velstandssamfunn som Norge.

Fattigdom er i Norge uløselig knyttet til det å ikke ha jobb. Arbeiderbevegelsens krav nr 1 har i alle år vært "Arbeid til alle". Det er fordi vi gjennom arbeid får inntekt, mer uavhengighet og blir en del av fellesskapet. Derfor er det viktig fattigdomsbekjempelse å få folk over fra stønader til lønnsinntekt. I dag har vi under 3 % ledighet, og ledigheten synker fortsatt. Den faller raskest blant de langtidsledige. Det er jo veldig gode nyheter for mange.

Samtidig er hver 5. nordmann mellom 16 og 60 år er utenfor arbeidslivet - på en eller annen form for trygdeytelse. Mange kan ikke arbeide, fordi de er syke eller utslitt. Men for mange av dem blir utestengt fra arbeidslivet, skjøvet over på trygd selv om de egentlig ønsker å jobbe. Det rammer særlig mennesker med

funksjonshemminger og etniske minoriteter, som gang på gang opplever at de ikke får slippe til. Det er en fryktelig beskjed å gi til mennesker som har noe å bidra med!

190

Kampen mot fattigdom skjer ikke gjennom kontantoverføringer alene. En sterk og effektiv velferdsstat er vel så viktig. Man skal ikke reise langt utenfor Norges grenser før det blir tydelig. I våre skoler møtes unger fra ulike samfunnslag. Ingen sjekker om du har forsikring før du slipper inn på sykehuset. Alle pleietrengende har samme rett til omsorgstjenester og trygghet. Dette er kvaliteter ved vårt samfunn som vi skal hegne om.

195

Det samfunnet fyrstikkarbeiderne levde i, har jeg sluppet å oppleve, takket være den innsatsen de og andre gjorde for rettferdighet, verdighet og frihet for arbeiderklassen. Jeg nevner dem for å bli inspirert og motivert til fortsatt å kjempe for det vi tror på og vårt felles beste. Det skal jeg gjøre, og det vet jeg at dere også gjør.

200

La meg avslutningsvis løfte blikket utenfor Norges grenser. År etter år har vi brukt 1. mai til å markere vår støtte til det palestinske folk. Heller ikke i år kan vi feire en løsning som sikrer rettferdighet og fred for Palestina. Men det vi kan glede oss over, er at Norge går foran internasjonalt i dette spørsmålet.

205

Jeg er stolt av at vår regjering har anerkjent den palestinske regjeringen. Vi har tydelig støttet president Mahmoud Abbas i arbeidet med å finne demokratiske og samlende nasjonale løsninger for det palestinske folk. Dannelsen av en palestinsk samlingsregjering er en historisk begivenhet. Alternativet til denne regjeringen vil være fortsatt vold og uroligheter.

210

Norges nye rolle i internasjonal Midtøsten-politikk viser at vi kan bidra selv om vi er et lite land, og vi kan bidra nettopp fordi vi et lite og frittstående land i forhold til EU. Vår stemme teller, og vi blir lagt merke til.

215

Vi kan også gi vårt bidrag som enkeltmennesker. Derfor vil jeg oppfordre alle til å bidra til LO og Norsk Folkehjelps solidaritetskampanje "Dugnad for Palestina".

220

Takk for oppmerksomheten!

Kilde

<http://www.sv.no/partiet/organisasjon/kampanjer/mai/dbaFile132084.html>

Emner

1. mai-tale, Fattigdom, Miljø, Solidaritet

230

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/klimakutt-er-internasjonalt-solidaritet>

235

240

245

250

255

260